

Domov>Sodni postopki>Civilne zadeve>Katero sodišče je pristojno

Katero sodišče je pristojno

Latvija

1 Ali se moram obrniti na redno civilno sodišče ali na specializirano sodišče (na primer delovno sodišče)?

Z zakonom o civilnem postopku (*Civilprocesa likums*) je zagotovljeno, da ima vsaka fizična ali pravna oseba pravico do sodnega varstva državljanских pravic, če so njene pravice kršene ali se izpodbijajo, in do sodnega varstva interesov, zaščitenih z zakonom. Praviloma vse civilne spore obravnavajo sodišča v rednih sodnih postopkih. Izjemoma in le kadar je to določeno z zakonodajo, se lahko civilni spori rešujejo v izvensodnih postopkih. Kadar je to določeno z zakonodajo, sodišče obravnava tudi zahtevke, ki jih vložijo fizične in pravne osebe in ki po svoji naravi niso civilni spori. Vendar o dodelitvi spora vedno odloči sodišče ali sodnik. Če sodišče ali sodnik ugotovi, da spor ne spada v pristojnost sodišča, se v sklepu v zvezi s tem navede organ, pristojen za odločanje v sporu.

V Latviji ni specializiranih sodišč, ki bi obravnavala posamezne kategorije civilnih zadev. Vendar za običajna pravila o pristojnosti veljajo nekatere izjeme, s katerimi je določena raven sodišča, ki naj bi zadevo obravnavalo na prvi stopnji.

2 Kako lahko izvem, na katero sodišče naj se obrnem, kadar so pristojna redna civilna sodišča (tj. sodišča, ki so pristojna za take zadeve)?

Okrožna sodišča (*rajona tiesa*) in mestna sodišča (*pilsētas tiesa*) delujejo kot sodišča prve stopnje v civilnih zadevah. Okrožno sodišče Vidzeme v mestu Riga (*Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) obravnava zadeve, v katerih se spisi nanašajo na državno skrivnost, in zadeve glede varstva patentnih pravic, topografije polprevodniških izdelkov, modelov, blagovnih znamk in geografskih označb. Zemljiškoknjižni oddelek okrožnega (mestnega) sodišča obravnava predloge za izvršitev nespornih obveznosti (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) in prisilno izvršitev obveznosti na podlagi obvestila sodišča (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*) ter tudi predloge za potrditev obvestil o dražbi (*izsoles aktu apstiprināšana*), razen za potrditev takih obvestil v zadevah v zvezi s postopkom v primeru insolventnosti.

2.1 Ali obstaja razlika med nižjimi in višjimi rednimi civilnimi sodišči (npr. okrožna sodišča kot nižja sodišča in regionalna sodišča kot višja sodišča) in če je tako, katero sodišče je pristojno za mojo zadevo?

Višje sodišče lahko zadevo vsebinsko preuči šele po tem, ko jo je obravnavalo nižje sodišče. Sodišče prve stopnje za civilne zadeve je okrožno ali mestno sodišče ali regionalno sodišče (*apgabaltiesa*). V civilnih postopkih zadeve vsebinsko obravnava sodišče prve stopnje, ki je pristojno za vrsto in predmet zadeve ter kraj spora.

2.2 Krajevna pristojnost (je sodišče v mestu A ali mestu B pristojno za mojo zadevo?)

Civilne zadeve se za obravnavo na prvi stopnji dodelijo sodiščem na različnih ravneh na podlagi predmeta zadeve: zadeve se razvrstijo glede na kategorijo ali naravo zahtevka. Vendar ima nato vsako sodišče na isti ravni svojo krajevno pristojnost.

2.2.1 Splošno pravilo krajevne pristojnosti

Splošna pravila o krajevni pristojnosti določajo, da se tožba zoper fizično osebo vložijo pri sodišču v kraju, kjer ima ta oseba prijavljeno stalno prebivališče (člen 26 zakona o civilnem postopku). Tožba zoper pravno osebo se vložijo pri sodišču v kraju, kjer ima pravna oseba sedež. Ustrezno sodišče prve stopnje se torej določi glede na predmet zadeve in pravila o krajevni pristojnosti.

2.2.2 Izjeme od splošnega pravila

V zakonu o civilnem postopku so določene tudi izjeme od pravil o krajevni pristojnosti v civilnih zadevah, pri čemer se lahko tožnik odloči, da bo tožbo vložil v skladu s splošnimi določbami o krajevni pristojnosti, tj. pri sodišču v kraju, kjer ima toženec prijavljeno stalno prebivališče ali sedež, ali da bo tožbo vložil pri drugem sodišču prve stopnje na isti ravni, ki je v zakonodaji določeno kot nadomestno sodišče.

2.2.2.1 Kdaj lahko izbiram med sodiščem v kraju stalnega prebivališča toženca (sodišče, ki ga določa splošno pravilo) in drugimi sodišči?

Tožba zoper toženca, ki nima prijavljenega stalnega prebivališča, se vložijo pri sodišču v kraju, kjer ima toženec dejansko prebivališče.

Če njegovo dejansko prebivališče ni znano ali če to ni v Latviji, se tožba vložijo pri sodišču v kraju, kjer ima toženec kakršno koli nepremično premoženje, ali v kraju, kjer je njegovo zadnje znano prebivališče.

V nekaterih primerih, opredeljenih v zakonodaji, ima tožnik nekatere pravice glede izbire, ali bo tožbo vložil bodisi pri sodišču, ki se določi glede na kraj, kjer ima toženec prijavljeno stalno prebivališče ali sedež, bodisi pri drugem sodišču.

2.2.2.2 Kdaj moram izbrati drugo sodišče namesto sodišča v kraju stalnega prebivališča toženca (sodišče, ki ga določa splošno pravilo)?

Pravila v zvezi z izbiro pristojnosti, ki je na voljo tožniku, so določena v členu 28 zakona o civilnem postopku, ki vključuje podroben seznam vrst zadev in nadomestnih sodišč, pri katerih se lahko vložijo tožbe:

tožba v zvezi z dejavnostmi hčerinske družbe ali predstavnštva pravne osebe se lahko vložijo tudi pri sodišču v kraju, kjer ima hčerinska družba ali predstavništvo sedež;

tožba v zvezi z izterjavo preživnine za otroke ali starše ali določitvijo očetovstva se lahko vložijo tudi pri sodišču v kraju, kjer ima tožnik prijavljeno stalno prebivališče;

tožba zaradi povzročitve telesne poškodbe (členi 1635, 2347–2353 civilnega zakonika (*Civillikuma*)) se lahko vložijo tudi pri sodišču v kraju, kjer ima tožnik prijavljeno stalno prebivališče ali kjer je bila poškodba povzročena;

tožba v zvezi s škodo, nastalo na premoženju fizične ali pravne osebe, se lahko vložijo tudi pri sodišču v kraju, kjer je bila škoda povzročena;

tožba v zvezi z vračilom premoženja ali odškodnino v vrednosti takšnega premoženja se lahko vložijo tudi pri sodišču v kraju, kjer ima tožnik prijavljeno stalno prebivališče;

pomorski zahtevki se lahko vložijo tudi pri sodišču v kraju, kjer je bilo zaseženo plovilo toženca;

tožba zoper več tožencev, ki prebivajo ali imajo sedež v različnih krajih, se lahko vložijo pri sodišču v kraju, kjer ima stalno prebivališče ali sedež eden od tožencev;

tožba v zvezi z razvezo ali razveljavitvijo zakonske zveze se lahko vložijo pri sodišču, ki ga izbere tožnik, ali pri sodišču v kraju, kjer ima tožnik prijavljeno stalno prebivališče, če tega ni, pa pri sodišču v kraju, kjer ima tožnik dejansko prebivališče, če:

s tožnikom živijo mladoletniki;

je zakonska zveza, ki naj bi bila razvezana ali razveljavljena, sklenjena z osebo, ki prestaja zaporno kazen;

je zakonska zveza, ki naj bi bila razvezana ali razveljavljena, sklenjena z osebo, ki nima prijavljenega stalnega prebivališča, katere kraj prebivališča ni znan ali ki živi v tujini;

tožba, ki izhaja iz delovnega razmerja, se lahko vložijo tudi pri sodišču v kraju, kjer ima tožnik prijavljeno stalno prebivališče ali kjer opravlja delo.

Če tožnik v zgoraj navedenih zadevah nima prijavljenega stalnega prebivališča, se lahko tožba vložijo pri sodišču v kraju, kjer ima tožnik dejansko prebivališče. V civilnih zadevah je predvidena tudi izključna pristojnost, ki prevlada ne samo nad splošno krajevno pristojnostjo, ampak tudi nad vsemi drugimi oblikami krajevne pristojnosti. Pristojnost se glede na vrsto tožbe določi v naslednjih primerih:

tožbo v zvezi z lastninskimi pravicami ali drugimi premoženjskimi pravicami na nepremičnem premoženju ali delih takega premoženja ali tožbo v zvezi z vpisom takih pravic v zemljiško knjigo ali izbrisom takih pravic iz zemljiške knjige in izključitvijo nepremičnine iz popisa nepremičnin je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer je nepremičnina;

če je tožba vložena zoper pokojnikovo zapuščino in ni znanih dedičev, ki so bili potrjeni ali so sprejeli dedovanje, je pristojno sodišče v kraju, kjer je imel pokojnik prijavljeno ali dejansko prebivališče, če pa njegovo prijavljeno ali dejansko prebivališče ni v Latviji ali ni znano, je pristojno sodišče v kraju, kjer je premoženje ali del premoženja iz zapuščine.

Izključna pristojnost je lahko določena tudi v drugih zakonodajnih aktih.

Spodnje določbe se uporabljajo tudi v zadevah, ki se obravnavajo v posebnih sodnih postopkih:

vlogo za odobritev posvojitve je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer ima posvojitelj prijavljeno stalno prebivališče, če tega ni, pa v kraju, kjer ima dejansko prebivališče; zahtevek za razveljavitev posvojitve je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer ima vložnik prijavljeno stalno prebivališče, če tega ni, pa v kraju, kjer ima dejansko prebivališče;

vlogo za odobritev posvojitve, ki jo vložijo tuji državljani ali oseba, ki živi v tujini, je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer ima posvojenec prijavljeno stalno prebivališče, če pa je posvojenec v zunajdružinski oskrbi, je treba vlogo vložiti pri sodišču v kraju, kjer se zagotavlja zunajdružinska oskrba (člen 259(2) zakona o civilnem postopku);

zahtevek za omejitev poslovne sposobnosti osebe zaradi duševne ali druge bolezni je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer ima ta oseba prijavljeno stalno prebivališče, če tega ni, pa v kraju, kjer ima dejansko prebivališče; če je bila oseba hospitalizirana, je treba zahtevek vložiti pri sodišču v kraju, kjer je zdravstvena ustanova (člen 264 zakona o civilnem postopku);

zahtevek za omejitev poslovne sposobnosti osebe in določitev skrbništva nad njo zaradi njenega nemoralnega ali razsipnega življenja ali zlorabe alkohola ali drugih opojnih snovi je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer ima ta oseba prijavljeno stalno prebivališče, če tega ni, pa v kraju, kjer ima dejansko prebivališče (člen 271 zakona o civilnem postopku);

o zadevah v zvezi z upravljanjem premoženja odsotne ali pogrešane osebe mora odločati sodišče v kraju, kjer je imela ta oseba zadnje stalno prebivališče (člen 278 zakona o civilnem postopku);

predlog za razglasitev pogrešane osebe za mrtvo je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer je imela ta oseba zadnje stalno prebivališče (člen 282 zakona o civilnem postopku);

zahtevek za ugotovitev pravnih dejstev je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer ima vložnik prijavljeno stalno prebivališče, če tega ni, pa v kraju, kjer ima dejansko prebivališče (člen 290 zakona o civilnem postopku);

zahtevek za razveljavitev pravic v zvezi z nepremičnim premoženjem je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer je nepremičnina; zahtevek za razveljavitev katere koli druge pravice je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer ima vložnik prijavljeno stalno prebivališče, če tega ni, pa v kraju, kjer ima dejansko prebivališče; v primeru pravne osebe pa pri sodišču v kraju, kjer ima pravna oseba sedež, razen če je z zakonom določeno drugače (člen 294(2) zakona o civilnem postopku);

zahtevek za preklic izgubljenega, ukradenega ali uničenega dokumenta in obnovitev pravic, povezanih z njim, je treba vložiti pri sodišču v kraju plačila, navedenem na dokumentu, ali če kraj plačila ni znan, pri sodišču v kraju, kjer ima dolжник prijavljeno stalno prebivališče, če je dolжник fizična oseba, ali če tega ni, v kraju, kjer ima dejansko prebivališče, v primeru pravne osebe pa pri sodišču v kraju, kjer ima pravna oseba sedež; če kraj, v katerem ima dolжник dejansko prebivališče ali sedež, tudi ni znan, je treba zahtevek vložiti pri sodišču v kraju, kjer je bil dokument izdan (člen 299 zakona o civilnem postopku); vlogo za odkup nepremičnega premoženja je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer je nepremičnina (člen 336 zakona o civilnem postopku);

sodišče zadevo v zvezi s postopkom pravne varstva preuči na podlagi dolžnikovega uradnega naslova, ki je bil za dolžnika vpisan v register tri mesece pred vložitvijo vloge pri sodišču (člen 341.1 zakona o civilnem postopku);

sodišče zadevo v zvezi s postopkom v primeru insolventnosti za pravno osebo na podlagi vloge dolžnika, upnika ali večine upnikov, kot je določeno v členu 42(3) zakona o insolventnosti (*Maksātņespējas likums*), preuči na podlagi dolžnikovega uradnega naslova, kot je bil za dolžnika vpisan v register tri mesece pred vložitvijo vloge pri sodišču. V zadevi v zvezi z začetkom postopka v primeru insolventnosti, kot je določeno v členu 3(1) Uredbe Sveta št. 1346/2000, je za obravnavo tožbe pristojno sodišče na podlagi kraja središča dolžnikovih glavnih interesov, če pa se postopek v primeru insolventnosti začne, kot je določeno v členu 3(2) navedene uredbe, je pristojno sodišče na podlagi kraja dolžnikove poslovalnice (v smislu člena 2(h) Uredbe Sveta št. 1346/2000) (člen 363.1 zakona o civilnem postopku);

o zadevi v zvezi z insolventnostjo fizične osebe na podlagi vloge navedene osebe mora odločati sodišče v kraju, kjer ima dolжник prijavljeno stalno prebivališče, kot je bilo za dolžnika vpisano v register tri mesece pred vložitvijo vloge pri sodišču, če tega ni, pa v kraju, kjer ima dejansko prebivališče.

Zadevo v zvezi z začetkom postopka v primeru insolventnosti, kot je določeno v členu 3(1) Uredbe Sveta št. 1346/2000, preuči sodišče na podlagi kraja središča dolžnikovih glavnih interesov, če pa se postopek v primeru insolventnosti začne, kot je določeno v členu 3(2) navedene uredbe, jo preuči sodišče na podlagi kraja dolžnikove poslovalnice (v smislu člena 2(h) Uredbe Sveta št. 1346/2000) (člen 363.22 zakona o civilnem postopku);

o zadevah v zvezi z insolventnostjo ali likvidacijo kreditnih institucij mora odločati sodišče v kraju, kjer ima kreditna institucija sedež (člen 364 zakona o civilnem postopku);

delodajalec lahko vložijo zahtevek, naj se stavka ali napoved stavke razglasi za nezakonito, na podlagi razlogov iz zakona o stavkah (*Streiku likums*) in v skladu s postopkom, določenim v njem. Zahtevek za razglasitev stavke ali napovedi stavke za nezakonito je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer naj bi stavka potekala (člen 390 zakona o civilnem postopku);

predstavniki delavcev lahko vložijo zahtevek, naj se izprtje ali obvestilo o izprtju razglasi za nezakonito, na podlagi razlogov iz zakona o delovnih sporih (*Darba strīdu likums*) in v skladu s postopkom, določenim v njem. Zahtevek za razglasitev izprtja ali obvestila o izprtju za nezakonito je treba vložiti pri sodišču v kraju, kjer naj bi bilo izprtje izvedeno (člen 394.1 zakona o civilnem postopku).

Zadeve v zvezi z izvršitvijo nespornih obveznosti (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

zahtevke za prostovoljno prodajo nepremičnega premoženja na dražbi prek sodišča je treba vložiti pri okrožnem ali mestnem sodišču v kraju, kjer je nepremično premoženje (člen 395 zakona o civilnem postopku);

predloge za izvršitev nespornih denarnih plačil ali vračilo premičnega premoženja ali za izvršitev nespornih pogodbenih obveznosti, ki so zavarovane s komercialnim jamstvom, je treba vložiti pri zemljiškoknjižnem oddelku okrožnega ali mestnega sodišča v kraju, kjer ima dolжник prijavljeno stalno prebivališče, če tega ni, pa v kraju, kjer ima dejansko prebivališče (člen 403(1) zakona o civilnem postopku);

predloge za izvršitev nespornih zahtevkov na podlagi listin o zastavi nepremičnega premoženja ali za izvršitev nespornih obveznosti izpraznitve ali vračila zakupljenega ali najetega nepremičnega premoženja je treba vložiti pri zemljiškoknjižnem oddelku okrožnega ali mestnega sodišča v kraju, kjer je nepremično premoženje. Če je obveznost zavarovana z več nepremičninami in bi predlogi spadali v pristojnost zemljiškoknjižnega oddelka različnih okrožnih ali mestnih sodišč, mora o predlogu odločiti zemljiškoknjižni oddelek okrožnega ali mestnega sodišča v kraju, kjer je ena nepremičnina po izbiri vložnika predloga (člen 403(2) zakona o civilnem postopku);

predloge za izvršitev nespornih zahtevkov na podlagi ladijske hipoteke je treba vložiti pri zemljiškoknjižnem oddelku okrožnega ali mestnega sodišča v kraju, kjer je vpisana ladijska hipoteka (člen 403(3) zakona o civilnem postopku).

Zadeve v zvezi z izvršitvijo obveznosti na podlagi obvestila sodišča (saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā):

Predlog za izvršitev obveznosti na podlagi obvestila sodišča je treba vložiti pri zemljiškoknjižnem oddelku okrožnega ali mestnega sodišča v kraju, kjer ima dolžnik prijavljeno stalno prebivališče, če tega ni, pa v kraju, kjer ima dejansko prebivališče ali sedež (člen 406.2 zakona o civilnem postopku).

2.2.2.3 Ali lahko stranki izbereta sodišče, ki običajno ne bi bilo pristojno?

Da, ta možnost obstaja. Latvijska zakonodaja strankam omogoča, da se dogovorijo o krajevno pristojnem sodišču za svojo zadevo. Ob sklenitvi pogodbe lahko določijo sodišče prve stopnje, ki bo pristojno za reševanje morebitnih prihodnjih sporov v zvezi s pogodbo ali izpolnjevanjem njenih določil. Ne morejo pa spremeniti pristojnosti glede na predmet spora, tj. ravni sodišča, ki naj bi zadevo obravnavalo na prvi stopnji (člen 25 zakona o civilnem postopku); prav tako ne morejo spremeniti izključne pristojnosti (člen 29 zakona o civilnem postopku). Za dogovor o pristojnosti veljata dve omejitvi:

pristojnost se lahko izbere le v zvezi s pogodbenimi spori;

o določitvi krajevne pristojnosti se je treba dogovoriti ob sklenitvi pogodbe, pri čemer je treba navesti določeno sodišče, ki bo obravnavalo morebitni spor na prvi stopnji.

3 Kako lahko izvem, na katero sodišče naj se obrnem, kadar so pristojna specializirana sodišča?

V skladu z latvijsko zakonodajo sodišča splošne pristojnosti obravnavajo civilne in kazenske zadeve. V Latviji v nasprotju z drugimi državami ni specializiranih sodišč, na primer družinskih sodišč, ali sodnikov, specializiranih za posebna pravna vprašanja.

Kot je pojasnjeno zgoraj, civilne zadeve vsebinsko obravnava sodišče prve stopnje, višje sodišče pa jih lahko preizkusi šele po tem, ko jih je obravnavalo nižje sodišče. Sodišče prve stopnje za civilne zadeve je okrožno (mestno) sodišče, ki je pristojno za zadevo. Praviloma vsi civilni spori spadajo v pristojnost sodišč, ki jih obravnavajo v rednih sodnih postopkih.

Zadnja posodobitev: 12/05/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zaradi izstopa Združenega kraljestva iz Evropske unije države članice posodablajo strani z nacionalno vsebino na tem spletišču. Če spletna stran vključuje vsebino, ki še ne odraža izstopa Združenega kraljestva, je nenamerna in jo bomo ustrezno odpravili.